

חזיון ופרפראות

'אמר קרא ראשית – ששוריה ניכרין'. 'ראשית' בגימטריא 'שיריים ניכרין' עם הכולל (גליונות קהלות יעקב)

'אמר ליה רב חסדא: מאן ציית לך ולרבי יוחנן רבך...'. מצינו ביטוי זה אצל רב חסדא ארבע פעמים; כאן ובגדרים נט. שבועות י. מעילה יב. ומלבד אלו לא נמצא ביטוי זה בתלמוד.

'כי סחיט להו בציר להו שיעורא'. סיכום שיטות הראשונים בשיעור לקבלת טומאה באוכלין – ע' במובא בנבחים לא קו.

'אמר רבא גזירה דילמא אתי בהו לידי תקלה'. וכן אמר רבא בזומא כו. וכן אמרו בכמה מקומות בגמרא ובפוסקים, לאסור השהייה של דברים מסוימים, שמה יבואו בהם לידי תקלה. ראה עוד בספר מר קשישה (ערך 'תקלה') ובשו"ת חות יאיר קמב; רב פעלים ח"א יו"ד יא.

דף לד

'הכא נמי בשליקתא ומאיסתא'. ויתכן אם כן שרב הונא אינו חולק באופן זה שהחטים שלוקות ומאוסות שזורקין בין העצים, שהרי אין בהן חשש תקלה. ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. או יתכן שרב הונא אוסר כדי שלא ישלוק לכתחילה ובתוך כך יבוא לידי תקלה, או מטעם 'לא פלוג רבנן' (עתוס' ב"ק קטו: חדושי רבנו דוד תורי"ד והגהות מלא הרועים כאן).

על דברי רש"י שחטים שנמאסו בטלו מתורת 'אוכל' ואינם מטמאים – ע' במובא לעיל יח.

יש מדייקים מרש"י שאותן חטים מותרות בהנאה לזרים, כי משמע שהיו מחמים חמין לרבי עצמו. ומפרשים הטעם הואיל ונמאסו ונפסלו מאכילת אדם לכך פקעה מהן קדושת תרומה. ויש מפרשים שלדעת רש"י מותרת התרומה בהנאה של כילוי לישראל לאחר שניתנה לכהן וזה מכרה או נתנה לישראל (ע' בתשובות המבי"ט ח"ב קצח). ויש מפרשים שאיסור הנאה של כילוי לזר אינו אלא מדרבנן, ולצורך רבים התירו (ער"ש תרומות יא, ט ועוד). ויש מי שכתב שהואיל וההנאה מן החמין נעשית לאחר שכבר כלו העצים, אין זו נחשבת 'הנאה של כילוי' הלכך מותר לישראל (עפ"י גור אריה. והגרשו"א בשיעוריו הצריך עיון בדבר שהרי רוב ההנאות כך הן, שאינן בשעת הביעור עצמו).

ואולם בתוס' מבואר שהיא אסורה לזרים, והיו משתמשים בחטים לצורך הכהנים שבבית רבי (בצל"ח כתב שבכהן אחד די להתיר ההסקה לכולם, כי 'נר לאחד נר למאה'. ותימה, שאפילו אם נאמר שמותר להאכיל כרשיני תרומה לבהמה שיש בה שותף כהן [ויש אוסרים גם בזה, שהרי כשנותן לאכול מכזין גם להנאת ישראל], כאן הלא לצורך הכהן לבדו היה אפשר לחמם כמות מועטת. וצ"ע. משיעורי הגרשו"א). ומשמע לכאורה מדבריהם שתרומה טמאה שנפסלה למאכל אדם אסורה בהנאה לזרים. אך יתכן שאין מדובר לדעתם שנמאסו החטים עד שנפסלו מאכילת אדם, לכך נשאת קדושת תרומה עליהם. ויש נפקותא בדבר בשמן תרומה טמא וכדו' – להשתמש בו לתעשיית תמרוקים או תרופות (ע' בכל זה בחזון איש דמאי טו, א; משפט כהן לז; מנחת שלמה סב, טז).

'עיבור צורה'. ביטוי זה מתפרש על פי דברי כמה ראשונים (ע' בפירוש רבנו חננאל כאן ולהלן עג: וכן הוא בפירוש המשנה לרמב"ם להלן פ"ז וברש"י מנחות ה.) שיניח את הבשר עד שיסריח וישתנה מצורתו, שלא יהא ראוי להאכל כלל. ואולם רש"י כאן (וכ"מ ברש"י מנחות ז,ג: [לענין עיבור צורה בלחם] מה:) כתב שיניחנו עד שייפסל בלינה, וזהו עיבור צורתו.

התוס' לעיל (טו. ד"ה ולד) צדדו שמא די בלינת לילה הגם שאינו נפסל ב'נותר' כגון בשלמים (וע"ש בקובץ שעורים וברכת אברהם. וע"ע תוס' להלן פב. ומנחות נ:). ואילו הרב מברטנורא (שקלים ז,ג) כתב שעיבור צורה בבשר שלמים היינו הנחה ליום השלישי, שאז נפסלים בנותר. וע"ע צ"ח כח. שו"ת חתם סופר או"ח קנה ויו"ד קיד; אחיעזר ח"ב כו,ה; מקדש דוד יז,ד.

'אלא אי אמרת פסול הגוף, למה לי עיבור צורה'. משמע מכאן שפסול הגוף שבהסח הדעת לריש לקיש – פסול דאורייתא הוא, שלכן נשרף מיד ואין צריך עיבור צורה [ואולם לרבי יוחנן אינו אלא משום מעלה דרבנן, כי מצד הדין אין חוששים לטומאה אלא בספק הנוול בריעותא ידועה וברשות היחיד, ובדבר שיש בו דעת לישאל דוקא] (עפ"י חזו"א קטש לדף כא; טהרות י,ו. ובשו"ת אחיעזר (ח"ב מ,ה) נקט שגם לרבי יוחנן הוא פסול דאורייתא).

ולמד זאת ריש לקיש ממשמרת תרומתי שאין התר לאכול תרומה אלא אם היא שמורה, ואם אינה שמורה – פסולה לאכילה [אבל לרבי יוחנן אין בכתוב זה אלא ציווי על שמירתה ולא פסול] (עפ"י קובץ ענינים).

ובפני יהושע כתב שפסול הגוף של הסח הדעת אינו אלא מדרבנן, ואף על פי כן אפשר לשרוף הקדשים שארע בהם פסול זה בלא עיבור צורה.

(ע"ב) 'אלא אי אמרת פסול הגוף הוי, אמאי הורצה (ציץ)?' – מאי נפסל, נפסל בטבול יום'. ומדובר שלא הסיח דעתו מן הבשר, הגם שנטמא – הלכך אין כאן פסול 'הסח הדעת' ומועיל ריצוי הציץ על הטומאה (עפ"י ראש יוסף וחזון איש קכד).

והוסיף בחזו"א שלפי מה שהסיק רבי ירמיה נדחים דברי רב ששת לעיל, שאין הטומאה מחייבת הסח הדעת. ולכך כינה רבי ירמיה לדברי רב ששת 'שמעתתא דמשככי'. ונראה שזו כוונת רבנו חננאל.

וע"ע מהרש"א (בתד"ה למה) שפירש בדרך אחרת; כיון שהסח הדעת בא על ידי הטומאה – מועילה הרצאת הציץ על הטומאה. וע"ע אחיעזר ח"ב א,ז. וצ"ב.

ושמא י"ל שלא אמר רש"י שהתרומה שנטמאה כבר נפסלה בהסה"ד אלא מפני שמן הסתם כבר איננה מונחת במקום שמור מפני שכבר אין לה תקנה ואין בה דין 'משמרת' (וצ"ע בריטב"א גטין ס:), אבל בשר קדשים שטעון עיבור צורה י"ל שזקוק לשמרו עד שתעבור צורתו כדי שלא ייפסל בפסול הגוף דהסח הדעת וי"ל שהוא שמור בעזרה ואין בו הסח הדעת [ולכך לא פרש"י גבי לול כפרוש התוס', שלדעתו בוריקה ללול אין פסול הסה"ד]. ואף לפרוש התוס' שבוריקה ללול נפסל בהסה"ד יש לומר שזה רק כשאין ריצוי ציץ ואין צורך בבשר, על כן אינו שמור, אבל כשיש ריצוי ציץ ועדיין צריכים את הבשר, יש בו חובת שמירה.

'כי סליק רבין אמרה לשמעתי קמיה דרבי ירמיה ואמר, בבלאי טפשי משום דיתבי בארעא דחשוכא אמריתון שמעתתא דמשככו...' –

'פירש הרמב"ם ז"ל בתשובת שאלה דר' ירמיה לטעמיה דאמר (בסנהדרין כד) במחשכים הושיבני כמתי עולם – זה תלמוד בבלי. וטעמא משום דלא נהירי להון טעמי דמתנייתא כהלכה כמה דנהירי לרבנן דארץ ישראל. ור' זירא נמי בעי דלשתכח ליה טעמיה דבבלאי משום דלא נהירן ליה בתר דשמע טעמא דמערבאי, דמנהגא דעלמא דמדכר איניש טפי מאי דגמר ברישא.

מיהו לאו בכל הדורות היה כן אלא בימי רבה ורב יוסף ואביי ורבה דהוו להו שמדות, כדאיתא בהשוכר את הפועלים... וזהו טעמן של ר' זירא ור' ירמיה. אבל אחרי כן נתגברה התורה בבבל, כל שכן בימי רב אשי דאמרינן מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. עד כאן דברי רבינו ז"ל וחיים הם למוצאיהם' (ריטב"א יומא נז – עפ"י שו"ת הרמב"ם תלז).

ע"ע בספר הישר לרבנו תם, תשובה מח.

עוד בענין 'מחשכים' ע' במובא ביוסף דעת סנהדרין כד מכתבי ר' צדוק הכהן מלובלין.

'מכרי זריעה נינהו, מה לי השיקן ואחר כך הקדישן מה לי הקדישן ואחר כך השיקן'. ההשקה הרי היא כזריעה, שנותנם בכלי שאינו מקבל טומאה כגון כלי אבנים, ומשקעם במי מקוה עד שיהיו מי המקוה צפים על הכלי, וכשהכניסם תחת המים הרי הם כאילו ורועים במקוה (עפ"י רבנו חננאל כאן ובביצה יח. וערש"י ביצה יז. ובראשונים ביצה יח).

בסגנון אחר: כשם שהזרעים מתחברים לקרקע ובטלים אליה ונעשים כחלק ממנה, כך המים המושקים במקוה מתחברים למקוה ובטלים לו [והרי הם בעצמם 'מקוה מים'. עפ"י הגר"ס הל' טו"א ז,ה] (עפ"י תרומת הדשן סוס"י רנד; קובץ שעורים. וע"ע אגרות משה יו"ד ח"א קכ, א ו ד"ה ולכן; שו"ת דעת כהן קטט).

בוה ישבו אחרונים קושית האור-זרוע (מקואות שלה) על מה שאמרו שמשקים אינם נעשים אב הטומאה מפני שאין להם טהרה במקוה, והלא יש להם טהרה במקוה על ידי השקה – אך לפי המבואר ההשקה אינה פעולה המטהרת כטבילה, אלא פעולתה וענינה בביטול המשקה למקוה וכמי שאינם בעולם. [ומכל מקום אין זה דומה ממש לחטים שזרען ונשתרשו שנחשבות במציאות כחטין אחרות. וזהו שאמרו (בתוספתא טבו"י א) חומר באוכלים שאין במשקים שהאוכלים אין להם טהרה מטומאתם משא"כ במשקים – הגם ששניהם נטהרים בזריעה, אך באוכלים נחשבים כדבר אחר ממש הלכך האוכלים כמות שהם במצבם הראשון – אין להם טהרה, משא"כ בהשקת משקים הריהם במציאות אותם משקים אלא שבטלים למקוה ונטהרים בכך. עפ"י ר"ש טבו"י ב,ב].

דף לה

תנא, כוסמין מין חיטין. שיבולת שועל ושיפון מין שעורין... הראשונים פרשו הלכה זו לענין צירוף המינים לתרומה או לחלה (ערש"י ותוס'; ר"ש ריש כלאים, ועוד). וכתב הר"ן שאין לפרשה על צירוף לאכילת מצה – כי ודאי כל חמשת מיני דגן מצטרפים, שאם אכל מבין כולם כזית – יצא ידי חובתו, וכמו ששנינו לענין מרור (לט). שכל הירקות הכשרים למרור מצטרפים לכזית. וכן מבואר מדברי שאר המפרשים והפוסקים (ע' במובא להלן לט. וכן נראה ממה שמבואר בגמרא (לט). שאילולא הקש מרור למצה לא היינו מכשירים במרור מינים הרבה. ואילו במצה המינים אינם מצטרפים מסתבר שגם במרור היה הדין כן, שהרי המקור למינים הרבה אינו אלא ממצה ודיו שיהא כמותו).

ואולם בספר מנחת חינוך (י"ד) פקפק בדין זה וצידד לומר לדעת כמה מהראשונים שאין מצטרפים לכזית אלא מינים השייכים זה לזה כגון חיטים וכוסמים אך לא חטים ושעורים. ולפי זה מובן היטב שהובאה הלכה זו לענין משנתנו, ולא נקטוה כאן אגב גררא.

ולפירוש הראשון – שהוא העיקר – יש לפרש שהביאו זאת כאן כדי לדייק בהמשך 'הני אין אורז ודוחן לא', שאילו היו כל החמשה סוגים לעצמם, לא היה זה דיוק כי י"ל תנא ושייר דאטו תנא כי רוכלא וליויל, אך כיון שבעצם לא מנה אלא שני מינים, היה לו לתנא למנות אורז ודוחן ולא כוסמין ושיפון הכלולים בחטים ושעורים (עפ"י שיעורי הגרשו"א).

פרטי דיני מיני הדגן, חלוקתם וצירופם – במנחות ע.

[היה הנוגע בהם שני-לטומאה, אפילו דרכן יותר מכביצה – המשקה טהור, שהרי הפירות נעשו שלישי ואין שלישי מטמא את המשקה היוצא (להלן לד:).

לדברי רב יוסף להלן (לד:), בפירות של תרומה עשו בהם חכמים מעלה שאין מועילה דריכתם לטהר, ואפילו פחות מכביצה. ואולם כאן הגמרא נקטה כהנחה פשוטה שגם בתרומה מועילה דריכה לטהר. וכן נקט הרמב"ם (תרומות יב,א).

רב חסדא חולק וסובר שהמשקים נטמאו בעודם בענב ('מבלע בליעי'), הלכך אין להם תקנה. אבל ענבים שלא הוכשרו לקבל טומאה, אם סחטם טמא מת כביצה מכוונת ולא נגע במשקה – טהורים, שבשעה שסחט נפחתו משיעורם.

א. הלכה כרבי יוחנן שהמשקים 'מופקדים' בפרי ולא 'בלועים' (עפ"י רמב"ם תרומות יא, יב איסורי מזהב וז, טומאת אוכלין ט, ב). ויש אומרים שזה דוקא בענבים וזיתים, אבל לא בתותים ותפוחים ודומיהן (מגדים חדשים ברכות לט. עפ"י רש"י שם).

ב. יש מהראשונים שכתבו, שכאשר המשקה התחיל לצאת מהפרי, הכל מודים שהמשקים שבתוכו כבר אינם נחשבים כחלק מהפרי אלא כדבר נפרד, והנוגע בפרי לא טימא את המשקים [והפרי הטמא אינו מטמא את המשקה אם אין בו כביצה] (עפ"י רמב"ן חולין לד. רבנו דוד ומהר"ם חלאה כאן).

דף לד

סב. א. מה דינם של שתילי תרומות שנטמאו ושתלן? האם גידולי-תרומה תרומה אם לאו? ומה הדין בגידולי גידולים?

ב. האם גידולי טבל וגידולי גידולים מותרים?

א. שנינו: שתילי תרומות שנטמאו ושתלם – טהורים, ואסורים לאכול. שלשה פירושים ניתנו באיסור זה; – רבה פירש 'אסורים לאכול' – לזרים, כפי ששנינו 'גידולי תרומה – תרומה' [אפילו בדבר שזרעו כלה. וגזרה דרבנן היא (מ"ה דבר. שבת יז) שלא להפסיד את הכהנים, או כדי שלא ישהה אותה כהן לזריעה. ערש"י ותוס'. ואף למ"ד זוז"ג אסור, כאן אין איסור תורה שהרי אין התרומה מאיסורי הנאה לבוא לאסרה משום גורם איסור, אלא משום קדושתה היא אסורה הלכך אין לאסור הגידולין. מהגרשו"א]. ואפילו גידולי גידולים אסורים בדבר שאין זרעו כלה.

רש"י מפרש 'גידולים' – הרחבת העלים הראשונים והתפתחותם. 'גידולי גידולים' – בצלים או בדים חדשים שניתוספו על מה ששתל. וריב"א מפרש: 'גידולים' – גידול מזריעה ראשונה. 'גידולי גידולים' – שחזר זרע אותם גידולים.

רב ששת פירש 'אסורים לאכול' – לכהנים, שמשננטמאו נפסלו בהסח הדעת ושוב אין להם תקנה בזריעה. פירוש זה אפשרי רק למאן דאמר 'הסח הדעת' פסול הגוף הוא כלומר שם פסול בפני עצמו, אבל למ"ד פסול טומאה, הלא כשם שהשתילה מטהרת מטומאה ודאית, כך היא מועילה ודאי לפסול זה. ורבי ירמיה פירש: מעלה דרבנן היא שאין זריעה לתרומה להעלות בה טהרה גמורה להתר אכילה, אבל מלטמא טהרו שלענין זה לא עשו מעלה.

א. תרומה שזרעה בקרקע והשרישה, לא פקע ממנה בשל כך שם 'תרומה' והריהי בקדושתה מהתורה (כן יוצא מסוגית הגמרא במנחות ע, וכפי שפסק הרמב"ם תרומות יא, כו. ואעפ"כ הזריעה מטהרתה מהתורה. ע' בבאור הדבר בקובץ שעורים כאן ובאגרות משה או"ח קמו, א). גידוליה שצמחו לאחר מכן,

- בדבר שאין זרעו כלה – יש אומרים שהם תרומה מדין תורה (ע' מרכבת המשנה תרומות יא, כא בדעת הראב"ד. אבל גידולי גידולין, ודאי אינם אסורים אלא מדרבנן. הגרשו"א), ויש אומרים שאינו אלא מדרבנן (ע' רדב"ז שם יא, כב בדעת הרמב"ם; מראה הפנים ירושלמי תרומות ט, ב. וע"ע דבר שמואל).
- ב. הרמב"ם פסק (תרומות יא, כא) גידולי תרומה הרי הם כחולין לכל דבר אלא שאסורים לזרים מגזרת חכמים, ומותר לאכלם בידיים טמאות וכן מותר לטבול יום לאכלם. ומשמע שטמא גמור אסור לאכלם (ע' בכסף משנה שם מהתוספתא, וכן בפירוש משנה ראשונה תרומות ט, ב). והמאירי (בשבת) כתב שגידולי תרומה נאכלים בטומאה.
- ותרומה טמאה ששתלה, פסק הרמב"ם (הכ"ג) שאינה ניתרת באכילה. [מעלה מדרבנן היא, כרבי ירמיה. פיה"מ תרומות ט, ו; כסף משנה. ורדב"ז כתב משום הסח הדעת. ומשמע שנקט להלכה פסול הגוף הוא]. והראב"ד כתב שמוותרת לכהנים אבל אסורה לזרים ולטבול יום.
- ג. לענין גידולי גידולים פסק הרמב"ם (הכ"ב) שאם רבו הגידולים על העיקר – מותרים הגידולים השניים לזרים, ואף בדבר שאין זרעו כלה. ובתרומה טמאה ששתלה פסק הרמב"ם (הכ"ד) שאם גמם את העלים שצמחו ושנה וגמם העלים שיצאו בשנית, הרי האוכל שיצא אחר כך מותר באכילה. ופירש הרדב"ז דהיינו דוקא לכהנים אבל לזרים גידולי גידולים אסורים.
- ד. כתב בחזון איש (קכד, עפ"ד התוס'. וכן מפורש בתוס' הרשב"א. ודלא כמו שנקט ב"פפה עינים) שבדבר שזרעו כלה אין איסור לכהנים בגידולי תרומה טמאה [אפילו לרב ששת ורבי ירמיה], שאין שייך בזה פסול 'הסח הדעת' ולא מעלה בתרומה ובקדשים, כי הטמאים כבר הלכו להם ואלו גידולים אחרים.
- ה. גידולי תרומה חייבים בלקט שכחה ופאה, והואיל ואסורים לזרים לפיכך עניי ישראל מוכרים אותם לכהנים בדמי תרומה (תוס' עפ"י הירושלמי).

ב. הטבל, גידוליו מותרים – בדבר שזרעו כלה; שאם נתמרח בכרי והוקבע למעשר וזרעוהו ללא שהפריש מעשרותיו – כל מה שצמח מותר לאכילת עראי עד שיתמרח בכרי, כשאר תבואה. [לא החמירו חכמים אלא בגידולי תרומה שיהיו תרומה]. אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידולי גידולים אסורים באכילה (עד שלש גרנות, והרביעי מותר. רמב"ם מעשר ה, ו).

א. לכתחילה אין לזרוע טבל, ואם זרע ואפשר לו ללקטו – קנסוהו חכמים לעשות כן (רמב"ם מעשר ה, ו).

ב. טבל שהופרשו ממנו תרומה גדולה ותרומת מעשר, ואינו טבול אלא למעשר שני ומעשר עני – גידוליו מותרים אף בדבר שאין זרעו כלה (עפ"י אור שמח בדעת הרמב"ם שם).

גידולי מעשר, האם צריך להפריש מהם שוב מעשרות – נתבאר במנחות ע.

סג. הסח הדעת בתרומה ובקדשים – פסול טומאה או פסול הגוף הוא? מאי נפקא מינה?

הסח הדעת בקדשים ובתרומה – פוסלם (משמרת תרומתי – עשה לה שימור ולא תסיה דעתך). רבי יוחנן אמר פסול טומאה הוא; שאם יבא אליהו ויטהרנה – שומעים לו. ריש לקיש אמר פסול הגוף הוא; שאם יבא אליהו ויטהרנה – אין שומעים לו, כי שם פסול הוא מצד עצמו ולא מפני חשש טומאה. וכמה נפקותות מבוארות בסוגיא בשאלה זו:

א) שתילי תרומה שנטמאו ושתלם; האם מועילה השתילה להעלותם מפסול הסח הדעת כשם שמועילה מן הדין לטהרם מכל טומאה, אם לאו.

ב) קדשים שנפסלו בהסח הדעת – האם טעונים עיבור צורה (= לינת לילה) עובר לשריפתם שהרי יתכן שלא נטמאו ואי אפשר לשרפם, או שמא הסח הדעת פסול הגוף הוא ואין צריך עיבור צורה [מלבד לתנא דבי רבה בר אבוה שאמר אפילו פיגול טעון עיבור צורה].

מפירוש התוס' משמע שקדשים שנפסלו בדם ובבעלים וזרקם למקום שאינו שמור כדי שתעובר צורתם, שוב נפסלו בהסח הדעת לריש לקיש ומותר לשרפם.

ג) לדעת רבי יהושע שסובר 'אם אין בשר – אין דם', בשר הקרבן שנפסל בהסח הדעת וזרק את הדם על המזבח [שלא כפי הדין שלכתחילה] – האם הורצה אם לאו; אם הוא פסול טומאה – הורצה שהרי הציץ מרצה על הטומאה. ואם פסול הגוף הוא – לא הורצה, שאין הציץ מרצה על פסול זה.

א. הלכה כרבי יוחנן שהסח הדעת פסול טומאה הוא (עפ"י מאירי). וברדב"ז (תרומות יא, כג) נראה שנקט פסול הגוף הוא. וצ"ב. והצל"ח כתב שהרמב"ם לא הכריע בדבר.

ב. יש אומרים שאין שייך פסול 'הסח הדעת' בדבר שאינו בידו של אדם לשמרו כגון שאבד ממנו (עפ"י רבנו אלחנן בתוס' חגיגה כא; צל"ח. בדומה לכך י"א שבכל מקום שאין חיוב שמירה, אין שייך פסול 'הסח הדעת', כגון בתרומה תלויה – ע' קובץ ענינים וטוב ראייה; בית יצחק או"ח קג, ו; אחיעזר ח"ב מ, ה, ו). יש אומרים שכל זה לא אמור אלא בנוגע ל'פסול הגוף', אבל 'פסול טומאה' קיים בכל אופן (עפ"י אחיעזר ח"ב א, ו). ויש חולקים (חזו"א טהרות י, ו). וע"ע בית ישי כד).

ג. כתבו אחרונים שאין פסול 'הסח הדעת' אמור במקום שהאדם נזהר בשמירתו אלא מחמת סיבה לא צפויה וכדו' נולד חשש טומאה (ע' בשו"ת אחיעזר ח"ב א, ז וה"ד פו. וצ"ע ברמב"ן ריש חולין).

ד. י"א שרבי יוחנן הסח הדעת פסולו מדרבנן, משום מעלה בתרומה ובקדשים. ואילו לריש לקיש הוא פסול הגוף דאוריתא. ודוקא בתרומה וקדשים עצמם אבל בכלים ובאדם אינו אלא משום מעלה, מחשש טומאה (חזון איש טהרות י, ו; או"ח קכט, לדף כא). ובשו"ת אחיעזר (ח"ב מ, ה) נקט שגם לרבי יוחנן הוא פסול דאוריתא (וע' גם בירושלמי המובא ביפה עינים). מאידך בספר פני יהושע כתב שאפילו לריש לקיש אינו אלא פסול דרבנן, משום מעלה.

דפים לד – לה

סד. אלו מעלות המיוחדות לתרומה ולקדשים מוזכרות בסוגיא?

מעלה עשו בקדשים שאין זריעה מועילה להקדש. לפיכך מי החג שנטמאו וכבר נתקדשו – אין השקתם מועילה להם לטהרם. לדברי רב יוסף, שלא כרב דימי, דוקא כשנתקדשו בכלי שרת, אבל נתקדשו בקדושת פה בלבד – מועילה הזריעה. נטמאו והשיקם ואחר כך הקדישם – טהורים לדברי הכל. יש מדייקים מרש"י (ד"ה אף) שלפי המסקנא אף בקדושת פה אין מועילה זריעה (עפ"י מנחת חינוך שכ, ב).

כמו כן – לפירוש רבי ירמיה (דלא כרבא ורב ששת) – אין זריעה לתרומה; שאם שתל שתיילי תרומה שנטמאו – אסורים באכילה הגם שטהרו מלטמא, כאמור לעיל.

א. התוס' (ור"ש פרה ט, ג) כתבו שאין השקה מועילה להקדש דבר תורה (ונתן – משמע שדינם כתלושים לענין קבלת טומאה, אעפ"י שנתונים בכלי בתוך המעיין). ובתרומה – מעלה היא מדרבנן שאין זריעה מועילה. ומפשט דברי רש"י ור"ח משמע שאף בהקדש מעלה זו מדרבנן. וכן כתב הרמב"ם (איסור"מ ו, ח) לענין זרעים טמאים שזרעם. ויש אומרים שאם נטמאו לאחר שהוקדשו, הואיל ונראו מתחילה ונדחו – נדחים לעולם